

УДК 628.972

О. І. Соловей, канд. тех. наук,
А. В. Чернявський, канд. тех. наук,
Ю. О. Грищук
 Національний технічний університет
 України «Київський політехнічний
 інститут»
 пр. Перемоги, 37, м. Київ, 03056
 e-mail: gryshchuk.yuri@ukr.net

ВИБІР ОПТИМАЛЬНОГО ДЖЕРЕЛА СВІТЛА ДЛЯ ТЕХНОЛОГІЧНОГО ОСВІТЛЕННЯ ПТАШНИКА

Постановка проблеми.

Проблема енергозбереження в освітлювальних установках всіх країн світу, не тільки передових, але й тих, що розвиваються, має виняткове значення. При цьому від успіхів у рішенні цієї проблеми багато в чому залежить майбутнє людської цивілізації не тільки у зв'язку з поступовим вичерпуванням паливних копалин, що йдуть на виробництво електроенергії, але й швидко відбувається забруднення навколишнього середовища викидами в атмосферу шкідливих речовин (діоксидів вуглецю й сірки), утворених в результаті спалювання палива при виробництві електроенергії. У цей час на електричне освітлення доводиться приблизно 13% всієї виробленої електроенергії, значна частина освітлення доводиться на не ефективні лампи розжарювання.

Звичайна лампочка розжарювання тільки 2-5% одержаної енергії випромінює у вигляді корисного світла, і то не білого, а жовтого. Інші 95% витрачаються на нагрівання. Галогенна лампа випромінює у видимому діапазоні до 15% витраченої потужності, але це також не дуже знижує проблему енергозбереження у освітленні, тому необхідно скористатися іншими принципами випромінювання світла.

Іntenсивна технологія виробництва яєць птахів неминуче призводить до ізоляції птиці від природного середовища і утримання її в без віконних пташниках з регульованим внутрішнім мікрокліматом. Тому птахівництво без перебільшень стало найбільш енергоємною галуззю тваринництва, при цьому одним з найбільш енергоємним технологічним процесом є освітлення, на яке витрачається до 50% спожитої електроенергії.

Аналіз останніх досліджень та публікацій.

Найбільший вклад в дослідження проблем освітлення пташників внесли такі вітчизняні вчені як Богачик О. Г. [1], Бородай В.П. [2], Винникова Е. [4], а також російський вчений Кавтарашвили А. Ш. [3].

Постановка задачі.

Однак, аналіз наукових праць, наведених вище, показав, що на сьогоднішній день мало уваги з наукової точки зору приділено питанню обґрунтованого вибору оптимального джерела світла, з доступних на даний час. Тому основною метою дослідження є визначення оптимального джерела світла, з усіх можливих, з урахуванням важливості технологічних та економічних критеріїв.

Виклад основного матеріалу дослідження.

На основі проведеного аналізу можна виділити 9 основних критеріїв, [1, 2, 3, 4]:

1. Світловий потік;
2. Світловіддача;
3. Коефіцієнт пульсації;
4. Колірна температура;
5. Можливість плавного регулювання освітленості;
6. Термін служби;
7. Ціна;
8. Рівень напруги;
9. Проблема утилізації.

На основі проведеного експертного оцінювання та методу ранжування було виділено 6 основних критеріїв з наступними ваговими коефіцієнтами:

1. Можливість плавного регулювання освітленості $\lambda = 0,163$;
2. Коефіцієнт пульсації $\lambda = 0,159$;
3. Світловіддача $\lambda = 0,144$;
4. Рівень напруги $\lambda = 0,132$;
5. Ціна $\lambda = 0,126$;
6. Термін служби $\lambda = 0,12$.

Можливі альтернативи джерел світла:

1. Лампа розжарювання;
2. ДНаТ;
3. МГЛ;
4. ДРЛ;
5. Люмінесцентні лампи;
6. Світлодіоди.

З представлених альтернатив, на основі виділених критеріїв, за допомогою методу аналізу ієрархій буде розраховано оптимальне джерело світла [5].

Декомпозиція задачі в ієрархію представлена на рис. 1.

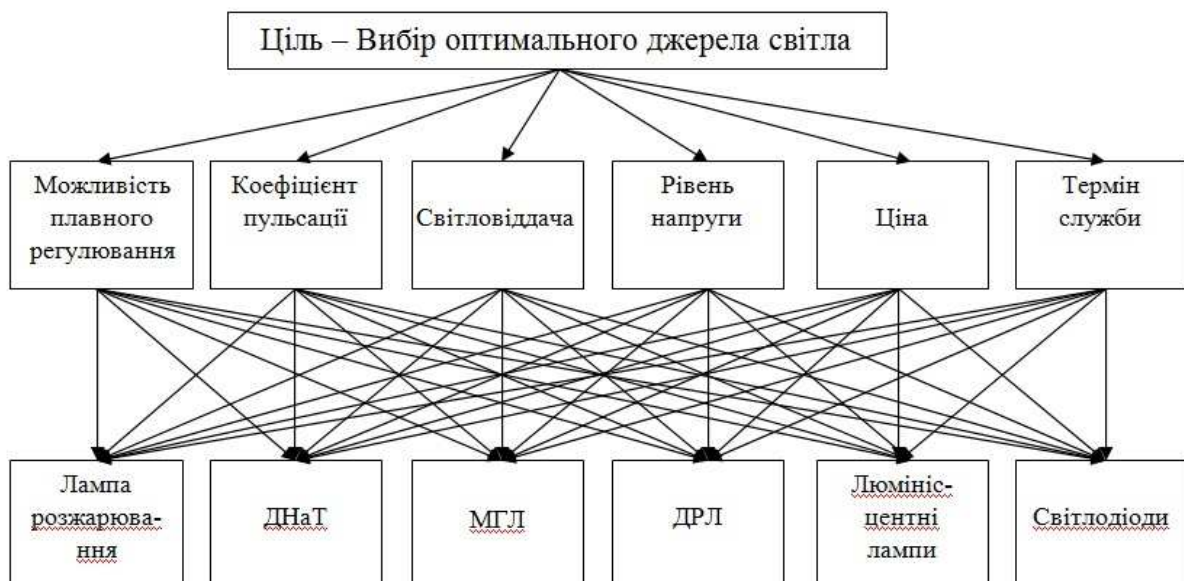

Рис. 1 – Декомпозиція задачі в ієрархію

Перший етап. Для визначення переваги альтернатив по кожному з критеріїв застосуємо числові оцінки матриці попарних порівнянь. Для цього знаходимо власний вектор матриці та вектор власних пріоритетів.

Власний вектор матриці(A) розраховується за формулою:

$$A = \sqrt[n]{\prod_{i=1}^n x_i}, \quad (1)$$

де x_i – ступінь переваги однієї альтернативи над іншою.

Вектор власних пріоритетів (X) розраховується за формулою:

$$X_i = \frac{A_i}{\sum_{i=1}^n A_i}, \quad (2)$$

Другий етап. Визначення глобальних пріоритетів для кожної з альтернатив, які порівнюються, згідно з формулою:

$$G = \sum_{i,j=1}^n X_i \cdot X_j, \quad (3)$$

де X_i, X_j – відповідні вектори власних пріоритетів.

За формулою (2) визначаємо переваги альтернатив по кожному з критеріїв. Результат представлений на рисунках 2, а, б, в, г, д.

На основі проведено аналізу, за формулою (3), визначаємо значення глобальних пріоритетів:

1. Лампа розжарювання $G = 0,159$;
2. ДНаТ $G = 0,107$;
3. МГЛ $G = 0,102$;
4. ДРЛ $G = 0,114$;
5. Люмінесцентні лампи $G = 0,148$;
6. Світлодіоди $G = 0,369$.

Слід зупинити свій вибір на альтернативі з максимальним значенням глобального пріоритету.

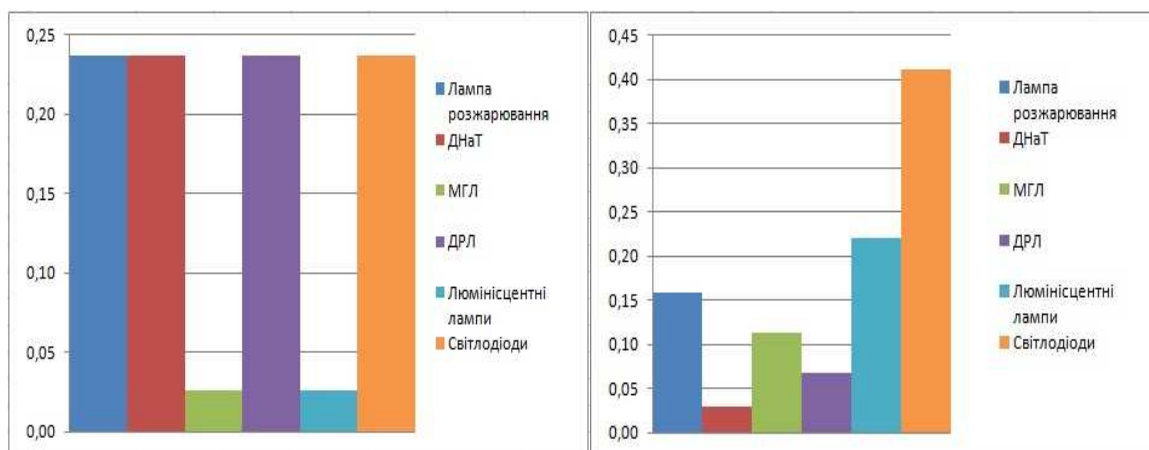
На рис. 3 представлена пелюсткова діаграма порівняльного аналізу.

Висновки

1. При виборі джерел світла для пташника найбільш важливі критерії: можливість плавного регулювання освітленості, відсутність пульсації світла, світловіддача, рівень напруги, ціна та термін служби.

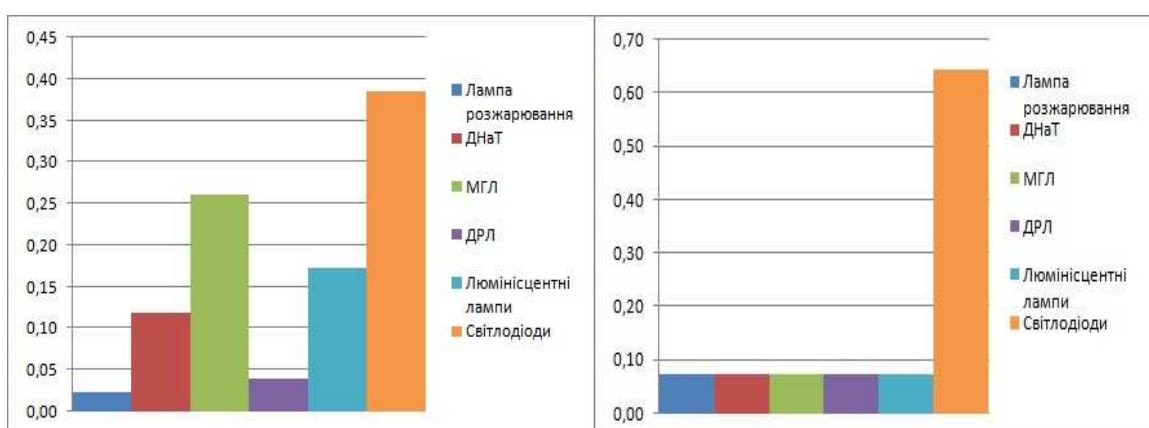
2. Для вибраних критеріїв найбільш оптимальним джерелом світла для технологічного освітлення пташника є світлодіоди.

3. В якості альтернативи з меншими початковими капіталовкладеннями доцільно використовувати лампи розжарювання та люмінесцентні лампи.

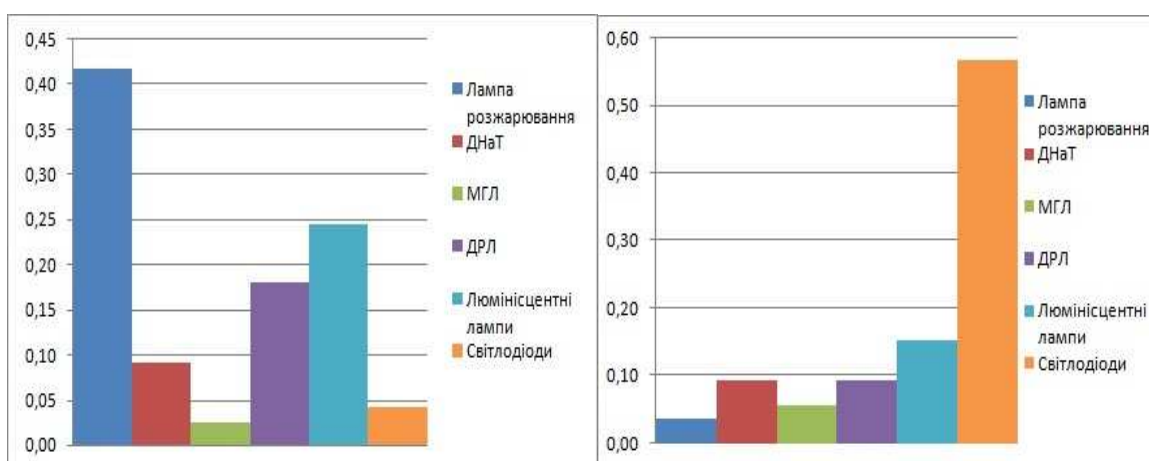
а)

б)

в)

г)

д)

е)

Рис. 2 – Переваги альтернатив по кожному з критеріїв:
 а) по критерію «Можливість плавного регулювання», б) по критерію «Коефіцієнт пульсації»,
 в) по критерію «Світловіддача», г) по критерію «Рівень напруги», е) по критерію «Ціна»,
 д) по критерію «Термін служби»

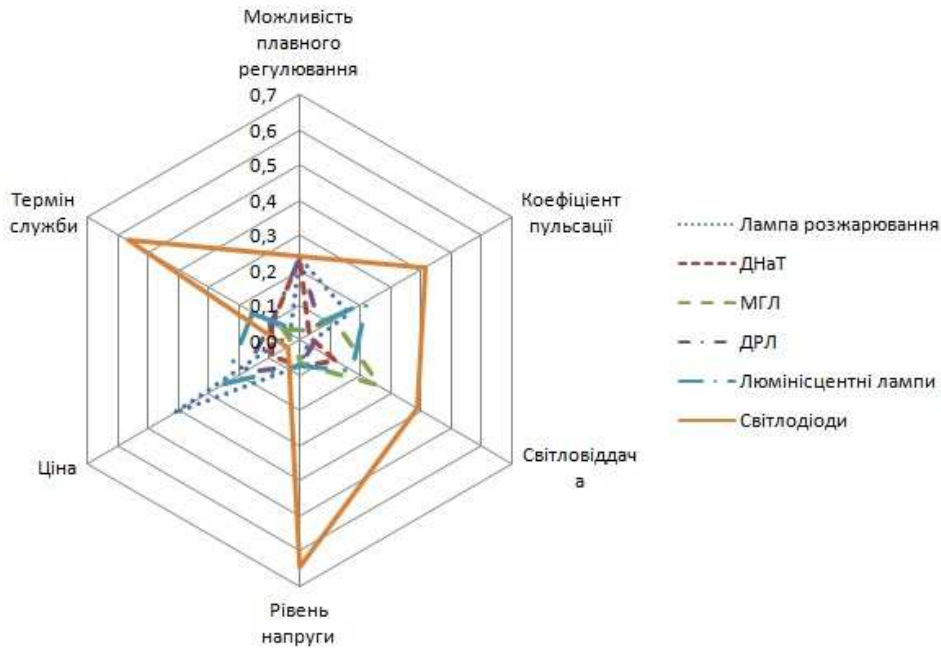

Рис. 3 – Пелюсткова діаграма порівняльного аналізу

Література

1. Богачик О. Г. Добробут курей-несучок при інтенсивній системі утримання та шляхи його покращення / О. Г. Богачик // Матеріали ІХ Української конференції по птахівництві з міжнародною участю. – Харків, 2008. – С. 5 – 9.
2. Бородай В. П. Продуктивність курей-несучок при утриманні у кліткових батареях із різною кількістю ярусів / В. П. Бородай, В. В. Мельник, Н. П. Пономаренко // Матеріали ІХ Української конференції по птахівництві з міжнародною участю. – Харків, 2008. – С. 10 – 15.
3. Кавтарашвили А. Ш. Прерывистое освещение и методы его регулирования в яичном птицеводстве / А. Ш. Кавтарашвили – Ереван, 2004. – С. 109 – 112.
4. Винникова Е. Вплив світла на поведінку і продуктивність птиці / Е. Винникова – Птахівництво, 2006. – С. 15 – 17.
5. Саати Т. Принятие решений. Метод анализа иерархий. – М.: Радио и связь, 1993. – С. 278.

ВИБОР ОПТИМАЛЬНОГО ИСТОЧНИКА СВЕТА ДЛЯ ТЕХНОЛОГИЧЕСКОГО ОСВЕЩЕНИЯ ПТИЧНИКА

А. И. Соловей, А. В. Чернявский, Ю. А. Гришчук

В статтє, на основє методє многокритеріального виборє, а именно методє анализа иєрархий, рассмотєн виборє оптимального источникє свєтє для технологического освєщєния птичника для содержания кур-несушек,

CHOOSING THE OPTIMAL LIGHT SOURCE FOR TECHNOLOGICAL LIGHTING POULTRY HOUSE

A. I. Solovey, A. V. Cherniavskiy, Y. A. Hryshchuk

In this article calculated choice of optimal light source for technological illumination of the poultry house for laying hens, on the basis of multi-criteria selection, namely the hierarchy analysis method.